

YP:n edellisen numeron (3/03) pääkirjoituksessa uumoiltiin Raija Julkusen skenaarioon perustuen, että uusia aluevaltauksia tähyilevä pääoma olisi valmistautumassa ahmaisemaan julkisen talouden ja muuntamaan hyvinvointipalvelut normaalisti tavarrantuotannoksi ja että läpimurron hetki saattaa olla jo lähellä. Ja mitä pian (8.8.03) kertoikaan Helsingin Sanomat EU:ssa parhaillaan tapahtuvan:

”Perustuslakiluonnos antaisi EU:lle oikeuden neuvotella jäsenmaiden puolesta terveydenhoito- ja koulutuspalveluja koskevia kansainvälisiä kauppasopimuksia, mikä ei tähän asti ole kuulunut unionin toimivaltaan. Muutos tarkoittaisi, että esimerkiksi amerikkalainen tai aasialainen lääkäriasema tai yksityiskoulu voisi saada luvan toimia EU:n alueella, kunhan se noudattaisi paikallisen maan lakeja ja laatuvaatimuksia. EU-maat saattaisivat myös menettää oikeuden tukea kotimaista palvelujen tuottajaa kuten kuntaa, *ellei samaa tukea annettaisi yrityksille* (korostus: YP).”

Siinä villakoiran ydin on, kurivoituna. Hyvinvointivaltion perusidea on nimenomaan ollut irrottaa kaikille kansalaisille tarjottujen peruspalvelujen tuotto ja hinta markkinamekanismista: palveluista päätetään julkisesti ja ne hinnoitellaan reilusti alle kustannusten tai kokonaan ilmaisiksi, jotta ne olisivat

kaikkien ulottuvilla. Kun tätä tilannetta tulkitaan kapitalismin logiikan valossa (kuten perustuslakiluonnos nyt näyttää tekevän), se onkin *kilpailun vääristämistä*. Saman logiikan perusteella pääoma voisi vaatia kaiken julkisen tuen poistamista, mutta sitä se nimenomaan ei halua: se haluaa yksityisille alan yrityksille saman tuen kuin julkinen sektori antaa omille yksiköilleen. Näin pääoma saisi yhtäläisiin kilpailuedellytyksiin vedoten työnnettyä paksun ja pysyvän letkun verovarujen sammioon – ja juuri verovarujen yksityistämisen pääomaa hyvinvointipalveluissa kiinnostaa.

Hetkinen: maalataanko tässä nyt täysin fiktiivistä pirua seinälle. Saahan Suomessa jo nyt yksityisiä terveys- ja hoivapalveluja, joista kaiken lisäksi maksetaan korvauksia julkisista varoista?

Mutta nyt julkinen sektori itse päättää yksityisille maksettavista korvauksista ja niiden tasosta ja kykenee näin hankkimaan suunnitellusti täydennystä julkisesti tuotettuihin palveluihin. EU:n perustuslakiluonnoksen pykälä muuttaisi tilanteen kokonaan toiseksi. Sen perusteella yksityiset tuottajat saisivat oikeuden *vaatia* kaikelle toiminnalleen täysin samaa subventiotasoa kuin se, jota julkinen sektori soveltaa omaan tuotantonsa. Nykyinen pienyritysjämälli voisi niissä oloissa äkkiä korvautua suuryrityksillä, koska sellaista tapahtuu jo nyt:

”Tällaisesta kehityksestä on jo esimerkki Skotlannista, jossa 1980-luvulla suosittiin rahoituksen ohjauksella hoivapalvelujen ostamista pieniltä yksityisiltä

palvelutuottajilta. Ketjuuntuminen alkoi nopeasti, ketjujen omistus alkoi siirtyä Atlantin toiselle puolelle ja ketjujen pääkonttorit Lontooseen 1990-luvulla (Juhani Lehto, Stakesin raportteja 276/03, s. 40).”

Klaus Mäkelä kommentoi YP:lle seuraavaa:

”Minun kannaltani Heikki Sarmajan artikkeli Yhteiskuntapolitiikan numerossa 3/03 on käänteentekevä. Olen jo kauan ollut sitä mieltä, että evoluutio-psykologinen ja sosiobiologinen tutkimus monessa suhteessa mullistaa ihmiskuvaamme. Sitä vastoin olen katsonut, ettei se juuri vaikuta yhteiskuntatutkimukseen, jonka tehtävänä on tutkia yhteiskuntia, ei selittää sosiaalista käyttäytymistä tai luoda ihmiskuvaa. Tähän asti lukemani evoluutiopsykologiset tutkimukset ovat olleet jokseenkin irrelevantteja, jos tavoitteena on kuvata yhteiskuntien keskinäisiä eroja. Juuri tämän takia Sarmajan artikkeli on kerrassaan tärkeä avaus, kun se avaa uskottavan näkökulman sekä eri yhteiskuntien perhemuotojen vaihteluun että saman yhteiskunnan eri perheiden muunteluun.

Artikkeli pursuilee kiinnostavia ja epätriviaaleja ja joskus arki-intuition vastaisia arvauksia ja ennusteita, joista huomattava osa on empiirisesti testattavissa. Tähän verrattuna on vain pieni kauneusvirhe, että Sarmaja tosin esittää omat uudet arvauksensa hypoteeseina mutta tarjoilee artikkelin alkupuolella ikään kuin

empiirisinä yleistyksinä yhtä spekulatiivisia väitteitä ilman lähdeviitteitä, jotka tarjoaisivat niille empiiristä tukea.

Sarmajan kypsän vaiheen tuotannolle ominaisesti teksti on myös tyylikkäästi ja eloisasti kirjoitettu. En tosin usko, että tekstin vauhdikkuus olisi kärsinyt, vaikka tekijä olisi karsinut pari kolme kaikkein poikamaisinta pilaansa.”

Pekka Saarnio puolestaan kommentoi tätä palstaa:

”Ajatusten Tonava (YP 3/03) kertoi televisiossa esitetystä ’erinomaisesta dokumentista nimeltä Mannerheim ja Pietari’. Sen mukaan Mannerheim Venäjän ja Pietarin ystävänä kahdesti esti hyökkäyksen ’Nevan kaupunkiin’, ensin vuonna 1919, sitten jatkosodan aikana, jolloin hän myös esti Muurmannin radan katkaisemisen. Minusta dokumentilla oli hyvin vähän tekemistä historiantutkimuksen kanssa, kyse oli lähinnä viihteestä. Eikä Mannerheim estänyt Muurmannin radan katkaisemista vaan nimenomaan käski siihen. Suomalaiset katkaisivat radan pitkältä matkalta, Maaselän kannakselta aina Syvärille asti. Neuvostoliittolaisilla vaan sattui olemaan Sorokasta, Muurmannin radan pohjoisosasta, yhdysrata Arkangelin radalle, joten länsiapu ei siltä osin katkenut. Suomalaiset kyllä suunnittelivat myös Sorokan valtaamista jatkosodan ensimmäisenä talvena, mutta tämän suunnitelman Mannerheim tyssäsi. Päätöksen taustalla ei liene ollut rakkaus Venäjään, vaan reaaliset seikat eli länsiliittoutuneiden painostus ja pelko omista tappioista. Hyökkäyksen estyminen

Pietariin ei sekään ollut niin fantastinen tarina kuin dokumentissa annettiin ymmärtää. Eiköhän suurpolitiikan konjunktuurien huomioiminen liene ollut se merkittävin syy kummassakin tapauksessa. Ollaan sitten Mannerheimista mitä mieltä tahansa, niin uhkapeluri hän ei ainkaan ollut, pikemminkin äärimmäisen varovainen. Syksyllä 1941 Pietarin ollessa kolmenkymmenen kilometrin päässä suomalaisten etulinjasta Mannerheim lienee pohtinut akselivaltojen ja liittoutuneiden sotapotentiaaleja sekä pelännyt jälleen omia tappioita. Seuraavana vuonna vain hullu olisi enää hyökännyt.

Näissä asioissa olisi suomalaisella historiantutkimuksella vielä tehtävää. Millä tavalla nuo päätökset oikeasti syntyivät? Aihepiiri on kuitenkin äärimmäisen vaikea, koska läheskään kaikkea ei pantu paperille, ja osa niistäkin hävitettiin. Silloiset päättäjät eivät liioin ole enää haastateltavissa. Ajatusten Tonavassa mainitut Mannerheimin muistelmat taas eivät kestä lähdekritiikkiä. Ehkäpä Heikki Ylikankaan tulisi tarttua tähän aiheeseen.”

”Kauppiat haluavat viinit, ja myöhemmin väkevät maitokauppojen hyllyille. Ehdotus on mielenkiintoinen, mutta se tulee myöhässä. Viinat ovat jo siellä. Suomessa ei liene montakaan paikkakuntaa, jonka supermarketin tiloissa ei olisi Alkoa. Matka marketin kenkäosastolta lihastiskille on pitempi kuin saman kaupan kassalta samoissa tiloissa majaan Alkon myymälään” (*Seppo Peltoniemi*, Demari 4.8. 03).

”Tavallinen kansa kyllä katsoo uutisia ja lukee lehtiä, muttei ymmärrä puoliakaan lukemastaan tai kuulemastaan. Sitä mitä hän ei ymmärrä, sen hän torjuu.” – Kuka tällaisia puhuu? Aarno Loka Laitinen? Ison pankin ekonomisti? Tampereen yliopiston päivystävä dosentti? Ei, vaan mies, joka tietää mistä puhuu: kansanedustaja, perussuomalaisten keulamies, populismista gradunsa tehnyt valta. *Timo Soini* (I-S/Plussa 5.7.03). Soinin kuva muodostuu haastattelussa varsin rehelliseksi ja sympaattiseksi. Ja tuossa sitaattisahan on sitä paitsi vastaus kysymykseen, mitä tarkoittaa Veikko Vennamo kuuluisa lause ”Kyllä kansa tietää”.

Kesälomalla tuli autoradiota kuunnellessa keränneeksi satunnaisen, mutta edustavan otoksen *Suomi-iskelmän* ajankohtaista tematiikkaa.

Tuotosten ajankohtainen angsti näyttää kiteytyvän kahteen keskeiseen teemaan. Lähinnä nuorehkojen naisartistien teoksien anti voidaan tiivistää näin: mun mentävä on ja tultava takaisin (ja siinä välissä löydettyä itseni). Teeman arkkityyppiä edustaa Anna Erikssonin tuorein hitti. Ikähaitariltaan hieman laajemman miesartistien ryhmän suoritukset taas purkautuvat vilpittömiksi, mutta hämmennyneiksi ulinoiksi: missä sä oot, miksi sä lähdit, mikset sä tuu takaisin. Näistä pääteemoista on vain harvoja variaatioita. Mieleen tulevat erään miesartistin ehdotus, että lähdetäisiin yhdessä, sekä yksi naisartistin esitys, jossa kyllä todetaan miehen lähteneen, mutta kokemuksen tuomalla varmuudella myös tiedetään, että ”sä aina palaat retkiltä”.